

Nr 295.

Av herr **Eskilsson m. fl.**, om avskaffande av elskatten.

Med knapp majoritet och mot bevillningsutskottets avslagshemställan godkände riksdagen föregående år den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen (nr 143) med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning).

Starka skäl hade anförts mot förslaget såväl av bevillningsutskottet som av det stora flertalet av de remissinstanser, vilka yttrat sig över en till grund för förordningen liggande P. M. angående införande av särskild skatt på elektrisk kraft. Kritiken av förslaget gick i huvudsak på två linjer, den ena innefattande principiella samhällsekonomiska synpunkter, den andra hänförande sig till det störande ingrepp i näringslivet skatten skulle utgöra, och till de av kraftförsörjningens komplicerade struktur betingade, hart när oöverkomliga svårigheterna att åstadkomma jämn och likformig beskattning.

Under det halvår elskatten varit i kraft ha de tidigare framförda erinringarna mot skatten huvudsakligen blivit bestyrkta, och det synes därför motiverat att taga skattens fortbestånd under övervägande. Att finansministern i årets statsverksproposition ställt i utsikt att inför årets riksdag framlägga proposition med förslag om borttagande av skatten för hushållsabonenter förstärker snarast vår uppfattning, att skatten i sin helhet bör tagas under omprövning.

Den av finansministern vid genomförandet av elskatten framförda uppfattningen att denna, genom sitt bidrag till överbalanseringen av driftbudgeten och genom den minskning av statens upplåningsbehov, som härigenom åstadkommes, skulle framtvinga en reducering av köpkraften och varuefterfrågan, varigenom inflationen skulle dämpas, har icke bekräftats av utvecklingen. Inflationen har icke kunnat hejdas med tillhjälp av de olika extraordinära skattepålagorna. Det förefaller tvärtom icke osannolikt, att dessa skatter genom de därav föranledda stegrade lönekraven medverkat till att konservera eller måhända t. o. m. skärpa bristen i samhällsekonomisk balans. Elskatten torde därför icke ha främjat det syfte, vartill den var ämnad.

Ett eventuellt borttagande av elskatten för hushållsförbrukarna skulle enligt finansministern leda till en inkomstminskning av 40 miljoner kronor. Elskatteintäkterna för budgetåret 1952/53, som enligt statsverkspropositionen, bil. 1, s. 50, beräknats till 85 miljoner kronor, skulle således endast uppgå till cirka 45 miljoner kronor. Vid beräkandet av detta belopp har

emellertid icke hänsyn tagits till den minskning i skatteunderlaget för såväl statlig som kommunal inkomstskatt, vilket blir en följd av att elskatten får avdragas vid beräkning av skattepliktig inkomst av resp. förvärvskällor. Såsom nettointäkt för staten skulle således endast kvarstå cirka 25 miljoner kronor. Det är mot denna — i synnerhet sedd mot det i årets statsverksproposition framräknade stora budgetöverskottet — förhållandevis anspråkslösa summa de kvarstående olägenheterna skola vägas.

Elskatten torde från början ha varit avsedd att verka som en konsumtionsskatt. Möjligheterna för de av skatten drabbade företagen att övervältra denna på de slutliga konsumenterna ha dock varit mycket varierande. Vissa företag ha otvivelaktigt kunnat göra detta, medan andra, i synnerhet de företag där kraften insättes i ett tidigt skede av produktionsprocessen och utgör en endast ringa del av produktionskostnaderna, icke ha lyckats härmed. Här har skatten fått karaktären av en skärpt företagarbeskattning, vilket enligt direktiven till skatten icke var åsyftat.

Hur ojämnt skatten drabbat olika konsumenter belyses även genom de kostnadsstegringar, elskatten medfört inom den elektrotermiska och elektrokemiska industrien. Kostnaderna för elkraften, vilken här närmast kan betraktas såsom en livsviktig råvara, vars pris är av stor betydelse för driftens räntabilitet, utgöra för denna industri 10 à 20 % av produktionsvärdet. Elskatten har härigenom drabbat dessa industrier avsevärt hårdare än andra och medfört större prisförhöjningar än å andra av skatten berörda varor. Den vid skattens genomförande påpekade faran för minskad konkurrenskraft på världsmarknaden för dessa industrier har även fått starkare aktualitet på grund av en sedan föregående år uppkommen betydande produktionsökning inom flera länder med åtföljande hårdare konkurrens.

Avgörande för frågan, vilka företag som träffats av elskatten och hur hårt de träffats, har varit den utsträckning, i vilken de drivit sin rationalisering, och i vilken grad de övergått från importerat bränsle till det inhemska produktionsmedlet elektrisk energi. Dessa rationaliseringssträvanden, vilka varit en av förutsättningarna för de senare årens produktionsökning och standardhöjning, ha genom elskatten bestraffats.

Den apparat och det arbete, som kräves för uppbörd av skatten, kontroll, behandling av jämningsärenden etc., kan visserligen förväntas bli avsevärt mindre, om hushållsabbonnenterna befrias från skatt. I förhållande till de reducerade skatteintäkterna kommer emellertid denna apparat fortfarande att vara oproporionerligt stor. Industriabbonnenterna äro nämligen till övervägande del skyldiga att erlägga skatt beräknad efter tio procent av debiterade kraftavgifter, och denna s. k. värdeskatt medför uppenbarligen betydligt mer arbete och större kostnader beträffande uppbörd och debitering än den styckeskatt, som gäller för hushållsabbonnenter. Lättnaderna på detta område kunna således icke förväntas bli synnerligen stora. Någon fast

praxis inom kontrollstyrelsen för bestämmandet i de olika specialfallen, huruvida värdeskatt eller styckeskatt skall utgå, har ännu icke heller utbildats, utan resultatet synes många gånger ha varit helt beroende på de berörda företagens initiativ. Behandlingen av klagomål och jämningsärenden och övriga i samband med kontrollen av skatten förekommande ärenden har inneburit en icke oväsentlig arbetsökning och påfrestning inom kontrollstyrelsen, och extra personal har måst anställas för dessa ändamål.

Sammanfattningsvis vilja vi framhålla, med hänsynstagande till att hushållsabonnenterna komma att befrias från skatt, att elskatten ur samhälls-ekonomisk synpunkt icke haft den åsyftade verkan att dämpa inflationen, och att de olägenheter skatten har för kraftkonsumenterna med hänsyn till elkraftens mångskiftande användningsområden och den därmed förknippade omöjligheten att få fram en jämn fördelning av skattebördan, icke uppvägas av den ringa intäkt, skatten kan komma att ge staten, samt att de administrativa kostnader och olägenheter skatten medfört icke stå i rimlig proportion till skatteintäkten.

Med stöd av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta, att kungl. förordningen den 1 juni 1951 om särskild skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) skall upphöra att gälla från och med den 1 juli 1952.

Stockholm den 26 januari 1952.

Carl Eskilsson.

Ragn. Bergh.

Tage Magnusson.